

Aloite: Riittävät mielenterveyspalvelut turvattava Pohjanmaalla

Käsissämme on mielenterveyden hätätila. Jo ennen pandemiaa ja rajoitustoimia mielenterveyspalvelut eivät ole kyenneet vastaamaan kasvavaan tarpeeseen. Korona-aikana hoidon tarve on kasvanut entisestään, minkä seurauksena psykiatrisen akuuttihoito on rajusti ruuhkautunut. Avohoitoon pääsyn kynnyks on kasvanut niin, että lähinnä psykoosipotilaita on otettu vastaan.

Myös tuore THL:n julkaisu nostaa esiin, että psykiatrisia sairaalapaikkoja akuuttihoitoon tarpeisiin on nykyisellään käytettävissä liian vähän. Jos potilaita joudutaan kotiuttamaan akuuttihoitosta liian nopeasti, voi se lisätä itsemurhariskiä tai johtaa nopeaan uuteen sairaalajaksoon. Potilaiden auttamiseen orientoitunut psykiatrian ja mielenterveystyön henkilöstö kuormittuu ja tämä myötävaikuttaa henkilöstöpulaan niin laitospotilaita- kuin avohoidossa.

OECD arvioi jo vuonna 2018, että mielenterveyden häiriöiden kokonaiskustannukset Suomessa ovat 11 miljardia vuodessa. Psykykkisesti oireilevan henkilön terveydenhoitokustannukset ovat noin 60 prosenttia korkeammat kuin asukaskohtainen keskiarvo; hoitamattomat mielenterveyden ja päihdeongelmat lisäävät kuormitusta kaikilla sotesektoreilla. Mielenterveyskustannukset ovat myös Suomen suurin työkyvyttömyyseläkkeiden syy. Yli puolet työkyvyttömyyseläköitymisestä johtuu mielenterveyden häiriöstä.

On inhimillisesti oikein ja taloudellisesti kestävä huolehtia jokaisen alueemme asukkaan mielenterveydestä ennen kuin ongelmat kärjistyvät. Moni saa apua jo muutaman kerran psykososiaalisesta tuesta ja keskustelusta ammattilaisen kanssa. Erityisesti nuoria ja ikääntyneitä tuettaessa on huolehdittava myös perheen ja omaisten jaksamisen ja hyvinvoinnin edistämisestä.

Esitän, että Pohjanmaan hyvinvointialueen kärkihankkeeksi otetaan matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden turvaaminen. Tavoitteena tulee olla osastopaikkojen riittävä määrä, tehostettuun avohoitoon jonottamatta pääseminen ja varhaisen tuen ennaltaehkäisevä palvelumalli.

On keskeistä, että jo perustasolta rakennetaan toimiva hoitopolkumalli. Heti ensimmäisessä yhteydenotossa tehdään alkuarvio, jonka perusteella ohjataan tutkitusti vaikuttavaan ja tarpeenmukaiseen hoitomuotoon. Esimerkiksi Terapiat etulinjaan -hankkeen tähän tähtäävän kehitetty malli tai vastaava malli tulisi ottaa käyttöön Pohjanmaalla.

Matalan kynnyksen palveluita tulee olla tarjolla kaikille ikäryhmille ilman lähetettä ja ajanvarausta. Palveluita voidaan järjestää myös esimerkiksi jalkautuvilla toimintamuodoilla tai sähköisiä kanavia hyödyntäen. Hyvinvointialueen on huolehdittava, että palvelutuotantoa lisätään ja kehitetään niin, että riittävä tuki ja psykososiaalinen apu turvataan oikeaan aikaan sitä tarvitsevalle. Esimerkiksi mielenterveys- ja päihdepalveluiden integrointi ja jatkuvuus sekä hyvät toimintamallit ovat keskeisiä. Huomiota tulee kiinnittää perhe- ja verkostokeskeiseen työskentelyyn, missä omaiset, läheiset ja eri hoitavat tahot osallistuvat tilanteen arviointiin, hoidon suunnitteluun ja toteutukseen.

Hoidon vaikuttavuuden arviointi on tärkeää. Vaikuttavuuden mittareina voidaan käyttää esimerkiksi jonotusaikaa, tyytyväisyyskyselyä, mielialaseurantaa ja työkyvyttömyyden keston pituutta ja siinä tapahtuneita muutoksia. Palveluita kehitettäessä kokemusasiantuntijoilla on tärkeä rooli.

Vaasassa 6.6.2022

Lotta Alhonnoro, vihr.